

УДК621.656

РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

**Чуприна Н.М., к.е.н., доц., Гаркуша В.В., к.е.н., доц.,
Гаєвський В.В. асп.**

(ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»)

Транспорт на державному рівні забезпечує соціальні, економічні, оборонні та культурні функції, а також є важливим фактором в економічній інтеграції та міжнародній торгівлі. Також транспорт є ключовим з факторів впливу на розміщення продуктивних сил та забезпечує процес виробництва і можливість ефективного та дієвого використання виробничих ресурсів.

Транспорт є фактором економічного зростання та є ідентифікатором темпів розвитку економіки держави як на національному, так і на міжнародному рівнях. Ключовою функцією транспортного ринку є системоутворююча інфраструктура.[1]

Транспорт завдяки переміщенню товарів від виробника до споживача продовжує процес виробництва матеріальних благ у сфері обігу завдяки зміні їх споживчої вартості, що й стало фактором формування товарних ринків та переходу від натурального до простого виробництва товарного господарства і, як наслідок, до розвинених ринкових відносин.

Системоутворююча функція транспорту забезпечує підтримку конкурентного потенціалу виробників і дозволяє здійснювати товарообмін у як міжгалузевому, так і міжрегіональному рівні та приймає участь у міжнародному поділі праці та кооперації. Транспорт має значний вплив на галузевий та територіальний поділ праці, завдяки впливу на розширення та прискорення товарообміну, спеціалізації та інтеграції ринків певних регіонів на державний та міжнародний рівні.

Транспорт як складова національної економіки має вплив на ціноутворення на інших товарних ринках. Всі макроекономічні та соціально-політичні функції, які виконуються ринком транспортних послуг розглядаються як соціальний аспект його функціонування. Це випливає з того, що вищезазначені функції є не лише економічними потребами учасників ринку перевезень та представників попиту, а тому що вони виникають лише в процесі спільної діяльності єдиного суспільства та держави, як системи, що забезпечує існування цього суспільства.

Всі функції, описані вище, є обов'язковими для існування держави та суспільства і відображають системний характер цих соціальних категорій та нинішній стан ринкової системи господарювання.

Основою транспорту є забезпечення взаємодії ринків праці, товарів та послуг, речових факторів виробництва товарів у рамках процесу повного відтворення виробництва в масштабах держави та міжнародного господарства. Ці складові накладають певні вимоги до функціонування ринку перевезень (логістики). Перш за все має бути забезпечена технологічна та техніко-

економічна інтеграція транспортної системи в межах території як держави, так і на міжнародному рівні.[2]

Умови формування транспортних послуг можна поділити на базові та об'єктивні. Базові – без них неможливі процеси формування та становлення транспортного ринку, вони забезпечують його безперебійну діяльність та постійний розвиток; об'єктивні – суспільний поділ праці як матеріальна основа виробництва та обміну; існування ринкової конкуренції та ринкової психології споживачів; існування різноманітних економічних інтересів на умовах взаємної вигоди як економічна основа обміну.

Умовами функціонування та подальшого розвитку транспортних послуг є:

- вільне ціноутворення як елемент конкуренції та ключовий механізм регулюючої функції ринку;

- підвищення рівня інвестиційної привабливості даної галузі;

- постійне впровадження інноваційних технологій відповідно до розвитку науково-технічного процесу;

- інформатизація ринку та управління підприємствами транспорту, а саме наявність єдиної інформаційно-аналітичної бази всього ринку, що дає умову для впровадження системи бенчмаркінгу в діяльність логістичних фірм;

- дієва державна політика та дієве антимонопольне законодавство нашої держави;

- розвинена обслуговуюча інфраструктура ринку транспортних послуг, а саме наявність страхових, митних організацій, а також комплекс обслуговуючих галузей, систем, служб, підприємств та установ.[3]

Принципами розвитку логістичних послуг є, перш за все, орієнтація на вимоги споживача та формування пропозицій відповідно до попиту на ринку.

Неякісне обслуговування, високий рівень цін призводить до відмовлення від послуг залізничного транспорту України і саме це посилює тенденцію входу іноземних транспортних компаній на внутрішній ринок України[3] (табл. 1-2).

Таблиця 1 – Динаміка транзитних перевезень за видами транспорту (2010-2017 рр., тис.т.)

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Транспорт	1765,1	1887,1	1853,1	1837,1	1623,1	1474,1	1543,1	1597,1
Залізничний	433	469	457	444	386	350	343	339
Морський	4	4	4	3	3	3	3	3
Річковий	7	6	4	3	3	3	4	3
Автомобільний	1168	1253	1260	1261	1131	1021	1086	1137
Авіаційний	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Трубопровідний	153	155	128	126	100	97	107	115

Джерело: Транспорт та зв'язок України за 2016 р. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> [3]

Відповідно до проведених досліджень ринку транспортних послуг нашої держави факторами, які впливають на розвиток українського ринку транспортних послуг є: глобалізація, динаміка глобальної торгівлі, розширення Європейського Союзу та орієнтація нашої держави на євроінтеграцію; експансія міжнародних транспортних компаній.

Таблиця 2 – Динаміка зайняття ринку транспорту в % окремих видів транспорту за роками (2010-2017, рр.)

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Транспорт	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Залізничний	24,53	24,85	24,66	24,17	23,78	23,74	22,23	21,23
Морський	0,23	0,21	0,22	0,16	0,18	0,20	0,19	0,19
Річковий	0,40	0,32	0,22	0,16	0,18	0,20	0,26	0,19
Автомобільний	66,17	66,40	67,99	68,64	69,68	69,26	70,38	71,19
Авіаційний	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Трубопровідний	8,67	8,21	6,91	6,86	6,16	6,58	6,93	7,20

Внутрішніми факторами, які позитивно впливають на розвиток ринку транспортних послуг є:

- стан транспортної інфраструктури та динаміка інвестицій в дану галузь;
- підвищення попиту на транспортні послуги;
- збільшення обсягів експортних та імпорتنих операцій та зміна структури зовнішньої торгівлі;
- досягнення високого темпу розвитку економічного зростання;
- збільшення роздрібного товарообороту;
- темпи консолідації ринку транспортних послуг.[4]

Таким чином, для розвитку конкурентного середовища основним є реформування та інтеграція транспортної системи, а саме реформування системи залізничного транспорту, як ключової ланки в транспортній системі. Впровадження нових реформ та покращення роботи транспортної системи України зробить її конкурентоспроможною та буде відповідати міжнародним стандартам, але для цього потрібно здійснити такі практичні кроки, а саме, реалізації відповідних економічних реформ, реструктуризації й оновлення основних фондів, удосконалення технології перевезень і підвищення якості транспортно-експедиційних послуг відповідно до вимог ринкової економіки, європейських та світових стандартів якості у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посібник / Дідківський М.І./ Вид-во «Знання», 2006. – 462 с
2. Закон «Про захист прав споживачів», Верховна Рада УРСР від 12.05.1991 №1023-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1023-12>
3. Офіційний сайт Державної Служби статистики України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
4. Единая транспортная система: учебник для вузов / Под ред. В.Г. Галабурды. – М.: Транспорт, 2001. – 304 с.